

SERMAYE TAMAMLAMA FONUNUN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

SUGGESTIONS ON ACCOUNTING OF CAPITAL COMPLETION FUND

Zeki DOĞAN*

ÖZ

Bilindiği üzere şirketler, mal veya hizmet üretmek amacıyla kurulan iktisadi birimlerdir. Şirketlerin birçok kuruluş amaçları bulunmaktadır. Bu amaçlarından biri de maksimum kar elde etmektedir. Fakat şirketler zaman zaman karı bırakın beklenenden çok daha fazla zarar etmekte ve bu nedenle de sermayelerinin önemli bir kısmını veya tamamını da kaybedebilmektedirler. Bu nedenle de şirketler bu kayıplarını önlemek ve gerekli tedbirleri almak için sermaye azaltma, sermaye artırma ve sermaye tamamlama gibi kararlar almaktadırlar. Yetkili organlarca sermaye tamamlama kararının alınması durumunda ise şirketler birçok sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu sorunlardan biri de sermaye tamamlama fonun nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkindir. Bu çalışmada ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesi, konu ile ilgili yayımlanan Tebliğ ve Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanan yeni hesap planı

ABSTRACT

Enterprises are economic units that are formed to produce goods and services. There are various aims and goals of enterprises. One of these aims is to maximise profits. However, enterprises may have loss rather than profits in some cases so that they may lose a certain amount of their capital. In such cases, enterprises may decide to decrease, raise or complement their capital in order to prevent these losses and take necessary measures. Enterprises may face with various problems in case of decisions for capital completion. One of these problems is related with the accounting of capital completion funds. This study proposes suggestions on following and reporting the accounts of capital completion funds by taking into account the Communiqué on Article 376 of Turkish Commercial Law, no. 6102, and the new draft chart of accounts prepared by the Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority.

* Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, zekidogan7@hotmail.com, ORC-ID: 0000-0003-3328-7565.

Doğan, Z. (Şubat 2020). Sermaye Tamamlama Fonunun Muhasebeleştirilmesine İlişkin Öneriler, *Vergi Raporu*, 245, (11-26).

Makale Türü: Derleme Makalesi

M.G.T.: 02.12.2019 / **M.K.T.:** 14.01.2020

taslağı dikkate alınarak, sermaye tamamlama fonunun hangi öz kaynak hesap grubunda, hangi hesapta izlenebileceği ve raporlanabileceğine ilişkin çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sermaye, Sermaye Tamamlama Fonu, 6102 Sayılı TTK Tebliği.

Jel Sınıflandırması Kodları: G32, H25, K20.

GİRİŞ

Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 376.maddesinin 1.bendinde *“son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.”* ifadeleri yer almaktadır. Fakat böyle bir durumda ne tür önlem veya önlemlerin alınabileceği, şirketin mali durumundaki kötüleşmeyi ortadan kaldırmak veya en azından etkilerini azaltmak amacıyla yönetim kurulunun ne tür iyileştirici önlemleri genel kurula sunabileceği net bir şekilde belirtilmemiştir.

Bununla birlikte yine aynı maddenin 2. bendinde *“son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı takdirde, derhâl toplantıya çağırılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.”* ifadeleri yer almaktadır. Yine kanunun bu bendinde de genel kurulun sermayenin üçte biri ile yetinme ve sermayenin artırılması kararları vermesi durumunda nelerin yapılması gerektiği, sermayenin tamamlanmasına karar verildiğinde ise tamamlanma işleminin nasıl yapılacağı ve tamamlama ilgili yapılan ödemelerin hangi hesapta toplanacağı, raporlanacağı ve takip edileceği açık bir şekilde belirtilmemiştir. Tüm bu nedenlerden dolayı da TTK'nun 376. kapsamında sermayenin kaybı veya borca batık olma durumlarında uyulacak usul ve esasları dü-

Keywords: Capital, capital completion fund, Communiqué on Turkish Commercial Law no. 6102

Jel Classification Codes: G32, H25, K20.

zenlemek, 376.maddenin uygulamasını açık ve anlaşılır bir şekilde somutlaştırmak, şirketlerin özellikle sermayenin tamamlanması ile ilgili karşılaştıkları muhasebeleştirme ve vergilendirme sorunları azaltmak amacıyla 15.09.2018 tarihinde *“6102 Sayılı TTK'nun 376.Maddesinin Uygulamasına İlişkin Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ”* yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışmada ise sermaye şirketlerinde, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması halinde genel kurulun sermayenin tamamlanmasına karar vermesi durumunda, bu **şirketlerin** tebliğden önce sermaye tamamlama fonlarını hangi hesap veya hesaplarda izlediği, tebliğden sonra da hangi hesap veya hesaplarda izleyebileceği konusunda **önerilere** yer verilmiştir.

1- SERMAYE, SERMAYE AVANSI ve SERMAYE TAMAMLAMA KAVRAMLARI

Literatürü incelediğimizde sermaye ile ilgili farklı tanımlarla karşılaşmamız mümkün. Fakat genel olarak **sermaye;** bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı, anamal, başmal, kapital, meta olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte **işletme açısından sermaye;** üretimde kullanılan, kendisi de üretilmiş olan mal ve değerler bütünü olarak ifade edilmekte, **finans açısından sermaye;** yatırılmış para, yatırımdan kazanılan gelir ve varlıkların parasal değeri anlamında kullanılmakta, ayrıca, para ve paraya çevrilebilen hisse senedi, tahvil ve bono gibi fi-

nansal ürünler olarak da ifade edilmekte, **ekonomi açısından sermaye**; mal üretmek amacıyla kullanılan makine, fabrika gibi fiziksel araçlar olarak tanımlanmakta, **muhasebe açısından da**; ortaklar tarafından şirkete konulan değerler¹ veya şirkete tahsis edilen veya şirketlerin ana sözleşmelerinde yer alan ve Ticaret Siciline tescil edilmiş bulunan tutar veya tutarlar şeklinde tanımlanmaktadır

Vergi Usul Kanunu'nda (VUK) sermaye den ziyade öz sermayenin neyi ifade ettiğine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Konu ile ilgili VUK'nun 192.maddesinde, "*Bilanço, envanterde gösterilen kıymetlerin tasnifli ve karşılıklı olarak değerleri itibariyle tertiplenmiş hulasasıdır. Bilanço aktif ve pasif olmak üzere iki tabloyu ihtiva eder. Aktif tablosunda mevcutlar ile alacaklar (ve varsa zarar), pasif tablosunda borçlar gösterilir. Aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin işletmeye mevzu varlığını (öz sermayeyi) teşkil eder. Öz sermaye pasif tablosuna kaydolunur ve bu suretle aktif ve pasif tablolarının toplamaları denkleşir. İhtiyatlar ve kar ayrı gösterilseler dahi öz sermayenin cüzileri sayılırlar.*" ifadelerine yer verilmiştir. Kanun maddesi incelendiğinde VUK'na göre öz sermaye, aktif toplam ile borçlar arasındaki fark olarak ifade edilmiştir.

TTK'nun da ise sermayenin doğrudan bir tanımı yapılmamıştır. Fakat, 127.madde de, "*.. kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak; para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fikrî mülkiyet hakları, taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek, ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, ma-*

den ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, konabilir." ifadelerine yer verilerek bir anlamda sermaye dolaylı olarak da olsa tanımlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kanunu'nda (SPK) da sermayenin doğrudan bir tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte Kanunun kısaltmalar ve tanımlar kısmında sermaye çeşitleri "**başlangıç sermayesi**; **kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların sahip olmaları zorunlu olan asgari çıkarılmış sermaye, çıkarılmış sermaye ise; kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların satışı yapılmış paylarını temsil eden sermaye, kayıtlı sermaye de; anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı TTK'nun esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş sermaye.." şeklinde tanımlanmıştır.**

Genel olarak **avans**, ileride muaccel olacak bir alacağa veya borca mahsuben yapılan ön tahsilat veya ödeme, şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, ileride gerçekleştirilmesi üstlenilen iş nedeniyle fiyat değişimlerinden etkilenmemek ve işin güvenceye alınmasını sağlamak amacıyla bedelin bir kısmının veya tamamının işi alan yönünden önceden tahsil edilmesi, işi yaptıran yönünden ise önceden ödenmesidir.² **Sermaye avansı** ise, mevzuatımızda düzenlenmemiş bir konudur. Muhasebe sistemimizde de bu isim altında herhangi bir hesap bulunmamaktadır. Ayrıca, gerek 6762 Sayılı TTK olsun gerekse 6102 Sayılı TTK'nda da sermaye artırım bahsinde sermaye avansı kavramı kullanılmamış, bu kavrama

¹ Nevzat ERDAĞ. "*Şirketlerde Sermaye Avans Bedelinin Hukuki Boyutu*". (<https://www.nevzaterdag.com/sirketlerde-sermaye-avans-bedelinin-hukuki-boyutu/>). Erişim Tarihi: 08 Kasım 2019.

² Mustafa Burçin DİKMEN. "*Sermaye Artırım Avansı ve Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı*". Vergi Dünyası. Sayı 380. Nisan 2013. ss.69-73.

herhangi bir hukuki sonuç bağlanmamıştı.³ Ayrıca, şirketlerin sermaye avansı uygulaması yapabileceklerine veya yapamayacaklarına dair herhangi bir hüküm de bulunmamaktadır. Bununla birlikte, sermaye avansı ise, ileride tescilli sermayeye dönüşecek sermaye artırımına mahsuben önceden ödenen tutar veya ileride yapılacak sermaye artırımına mahsup edilmek üzere şirket ortaklarının, ortak oldukları şirketlere yaptıkları para transferleri veya ödeme olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu tanım, ticari hayatta şirketler tarafından oluşturulmuş, Vergi Kanunları ve TTK ile bir bağ kurulmaya çalışılmış bir kavramdır. Çünkü, sermaye artırımına yönelik, genel kurul kararı, yönetim kulu kararı veya tescillenmiş bir sermaye artırım kararı yokken, ortaklarının ortak oldukları şirketlere yapılan ödemelerin sermaye niteliğinde olması mümkün değildir. Dolayısıyla, sermaye avansı adı altında nakdi değerlerin verilmesi durumunda sermaye borcu ödemesi değil, borç verme işlemi söz konusudur⁴.

Yazımın önceki bölümlerinde de belirttiği üzere, uygulamada sermaye artırım avansı müessesesinin hukuki olarak bir tanımı olmamakla beraber, ileride yapılacak sermaye artırımına mahsup edilmek üzere şirket ortaklarının, ortak oldukları şirketlere yaptıkları para transferleri olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bu ödemelerin sermaye artırım avansı olarak nitelendirilebilmesi için şu koşulların sağlanması gerekmektedir;

- 1- Taraflar arasında ilgili avans bedelinin “geri ödenmemesi” ve “sermayeye ilave

edilmek üzere gönderilmiş olduğu” üzerinde mutabık kalınmış olması,

- 2- Kaynak aktarımında bulunan ve aktarılan kaynağı kullanan şirketlerin yönetim kullarında söz konusu kaynağın sermaye artırım avansı olarak verildiği ve alındığı hususunun kaynak aktarılmadan önce karara bağlanması,
- 3- Aktarılan kaynağın makul bir süre içerisinde sermayeye ilave edilmesi,
- 4- Anılan avans bedelinin, yukarıdaki şekilde alındığının yazılı olarak ispatlanabilir olması,
- 5- Avansbedeliparanıntransferineilişkinbanka hesap hareketlerinde açıklama olarak “Sermaye (artırım) avansı” bedeli ifadelerine yer verilmesi, gerekmektedir.⁵

Sermaye şirketlerinde, şirketlerin bulunduğu ticari faaliyetler sonucu ortakların koyduğu sermayenin bir kısmı veya tamamı doğan zarar sebebiyle eriyebilmektedir. Bu gibi durumlarda, şirketlerin karar organları tarafından ne tür önlemler alınması gerektiğiyle ilgili düzenlemelere TTK'nun 376.maddesinde yer verilmiştir. Anılan maddenin uygulanmasına ilişkin 15.09.2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan TTK'nın 376. maddesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sermaye kaybının önlenmesi için yapılabilecek işlemlerden biri de **sermayenin tamamlanmasıdır**.⁶ Sermaye tamamlama, literatürde ve vergi dünyasında “**zarar telafi fonu**” olarak da tanımlanmaktadır.⁷ Sermaye tamamlama işleminde bilanço

³ Gökhan KAYAR ve Gökhan ÇAĞLAR. “Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Sermaye Artırım Avanslarının Örtülü Kazanç Kapsamında Değerlendirilmesi”. Vergi Dünyası. Sayı:408. Ağustos 2015. ss.49-54.

⁴ Mustafa Burçin DİKMEN. a.g.e. ss.69-73.; Mikail Okyay. “Sermaye Avansları Kavramının Vergi Kanunları ve Diğer Kanunlar Karşısındaki Durumu”. Vergi Dünyası. Sayı:424, Aralık 2016, ss.96-103.

⁵ Mustafa Burçin DİKMEN. a.g.e. ss.69-73;Nevzat Erdağ.a.g.e.

⁶ Okan COŞGUN. “Teknik İflasla İlgili Yeni TTK Tebliğinin “Zarar Telafi Fonu” Eleştirilerine Etkisi”. Vergi Dünyası. Sayı:447. Kasım 2018. ss.123-128.

⁷ Ufuk KAYNAR. “Sermaye Tamamlama Fonu ve Şirketlerin Söz Konusu Fon Uygulamalarına Getirilen Vergisel Eleştiriler”. Vergi Dünyası. Sayı:397, Eylül 2014. ss.128-134.

açıkları ortaklar tarafından kapatılmakta, şirkete ortaklarca kaynak aktarımı yapılmaktadır.

Sermayenin tamamlanması ile ilgili TTK'nun çeşitli maddelerinde söz edilmektedir. Örneğin 229.madde de *"Ortaklar oybirliği ile karar almadıkça hiçbir ortak, sermayesinden eksilen kısmı **tamamlamaya** zorlanamaz. Sermayenin zararlar eksilen kısmı, aksine karar yoksa, gerçekleşecek kâr ile kapatılır. 312.madde de ise "Komanditer, iş yılı sonunda gerçekleşen kâr payını ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılmış olan faizleri nakden alır. Ancak, koyduğu sermaye herhangi bir sebeple azalmış ise noksanı **tamamlanincaya** kadar kâr ve faizi isteyemez. Şu kadar ki, gelecek yıllarda elde edilecek kâr paylarından, sermayenin noksanı **tamamlandıktan** sonra artan kısımdan önce geçmiş yıllara ait birikmiş faizler ödenir."* ifadeleri yer almaktadır

Bununla birlikte sermayenin tamamlanması ile ilgili TTK'nun 376. maddesinde *"son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya **sermayenin tamamlanmasına** karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer."* ifadelerine yer verilmiştir. Fakat, konu ile ilgili uygulamada bazı sorunların yaşanması nedeniyle ve TTK'nun 376.maddesini daha açık ve anlaşılır bir hale getirmek için 15.09.2018 tarihinde *"6102 Sayılı TTK'nun 376.Maddesinin Uygulamasına İlişkin Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ"* yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan bu tebliğ, sermayenin tamamlanması ilgili özel hükümler getirmiş ve TTK'nun 376.maddesini de somutlaştırmıştır.

Yayımlanan bu tebliğ göre ise son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının ya da üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde yönetim organı, genel kurulu hemen toplantıya çağırılmaktadır. Toplantıya çağrılan genel kurul ise;

- 1- Sermayenin üçte biri ile yetinilmesine ve Kanunun 473 ilâ 475'inci maddelerine göre sermaye azaltımı yapılmasına,
- 2- Sermayenin artırılmasına,
- 3- **Sermayenin tamamlanmasına**, karar verebilmektedir.

Tebliğe göre **sermayenin tamamlanması**, bilanço açıklarının ortakların tamamı veya bazı ortaklar tarafından kapatılması şeklinde tanımlanmıştır.

Kanuni yedek akçelerin yitirilen kısımlarının ise tamamlanmasına gerek görülmemiştir. Ayrıca, **sermayenin tamamlanmasına** karar verilmesi halinde her ortak zarar sebebiyle karşılıksız kalan tutarı kapatacak miktarda parayı vermekle yükümlü kılınmıştır. Her ortak, payı oranında **sermaye tamamlamaya** katılabilmekte, fakat verdikleri tutarları da geri alamamaktadırlar. Ortaklara ait bu yükümlülük ise aynı zamanda sermaye konulması veya borç verilmesi niteliğinde olmayıp karşılıksız olarak kabul edilmektedir. Ayrıca ortaklarca yapılan bu ödemeler de, gelecekte yapılacak sermaye artırımına mahsuben bir avans yani sermaye avansı olarak nitelendirilememektedir.

Bununla birlikte tebliğde, bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca ortaklarca yapılan ödemelerin, öz kaynaklar hesap sınıfı içerisinde **sermaye tamamlama fonu hesabında** toplanıp ve takip edileceği de belirtilmiştir.

Genel olarak tebliğ analiz edildiğinde sermayenin tamamlanması işleminin sadece bilanço açıklarının ortakların tamamı veya bazı ortaklar tarafından şirkete nakit para vermek suretiyle kapatılması şeklinde özel bir duruma indirgenmediği anlaşılmaktadır. Yani, sermayenin ve kanuni yedek akçelerin toplamının bilanço zararlarının yarısını ya da 2/3'nü karşılamaması ya da şirketin borca batık (teknik iflas) bulunması halinde ortaklar bilanço açıklarını kapatabilmektedirler.

2-SERMAYE TAMAMLAMA FONUNUN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Sermaye tamamlama fonunun nasıl muhasebeleştirildiği (tebliğ öncesi) ve nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin açıklamalar geçmeden önce TTK, şirketler ve borçlar hukuku bağlamında sermayenin tamamlanmasının nasıl değerlendirildiğine bakmakta fayda bulunmaktadır.

Bu değerlendirmeler is aşağıda sunulmuştur⁸;

- 1- Sermayenin tamamlanması, şirkete ancak “nakit para” verilerek gerçekleştirilebilmektedir. Örneği şirketten nakdî/aynî alacağı olan ortağın bundan vazgeçmesi, taşınır, taşınmazların yeniden değerlendirilmesi vs., TTK ve Tebliğ bakımından sermayenin tamamlanması olarak kabul edilmemektedir. Çünkü, alacaklardan vazgeçilmesi başka tür bir iyileştirme olarak kabul edilmektedir.
- 2- Sermayenin tamamlanması için şirkete verilen para; TTK madde 376/2’ye göre “belirli bir olaya özgü ek yüküm ihdası”, TTK madde 421/2-a’ya göre “bilanço zararlarının kapatılması için bir yükümlülük”, TTK madde 603/1’e göre de “ek ödeme yükümlülüğü”, olarak görülmektedir.
- 3- “Yeni sermaye konulması/artırımı” değildir. Ödeme yapan ortak, şirketten pay (hisse) talep edemez. Ödenen bu tutar geçerli mevzuata göre “bedelsiz sermaye artırımında” da kullanılamaz. Fakat, tasfiyede/iflasta masaya dâhil olmaktadır.
- 4- “Şirkete borç verme işlemi” değildir. Çünkü, şirkete ödenen tutarın faizli ya da faizsiz olarak geri iadesi söz konusu değildir. Yani şirket bu tutarı borçmuş gibi geri

ödeyememekte, ortağa da bu sebeple faiz, kâr payı vs. ödeyememekte, ortak bunu bir alacakmış gibi temlik edememekte, başka şirkete sermaye olarak koyamamakta, ileride yapılacak sermaye artırımının avansı olarak görülememekte, bir alacak olmadığından mirasçılara da geçmemektedir.

- 5- “Kendine özgü bir karşılıksız kazandırma-dır”. Borçlar hukuku açısından “şartlı bağışa” benzetilebilmektedir. Nakit ödeme işlemi genel kurulun oybirliği ile aldığı karar gereğince yapılırsa “zorunlu bağış” da denilebilmektedir.
  - 6- Herhangi bir mal veya hizmet alımı ve satışından, kira vb.’den elde edilen bir “kazanç” değildir. Bu nedenle de şirkete gelen para “gelir” olarak değerlendirilmemektedir. Bu para sadece zararın kapatılmasına, eksilen esas sermayenin tamamlanmasına tahsis edilmiş ve şirket hesaplarında da bu şekilde takip edilecektir.
  - 7- Tebliğ’de “..verdiğini geri alamaz” ifadesi yer almaktadır. Gayr-ı kabili rücu⁹ karşılıksız kazandırmadır. Gayr-ı kabili kararında ise ödeme için bozucu şart belirlenmemektedir. Örneğin, 6 ay içinde durum düzelmezse paralar geri ödenir şartı konmamaktadır.
  - 8- Sermayenin tamamlanması sonucunda şirkete ait esas sermaye tutarı değişmemektedir. Bu nedenle sermayenin tamamlanması kararının tescil ve ilanı da gerekli değildir.
- Yukarıda verilen değerlendirmeler incelendiğinde sermayenin tamamlanması için ortaklarca

⁸ Halit AKER. “Sermaye Tamamlama Fonu Uygulamaları Karşılaşılan Mali ve Hukuki Sorunlar”. (<https://www.bursa-smmmo.org.tr/haberler/5380/>). Erişim tarihi:10 Kasım 2019.

⁹ Bu kavram; geri dönüşü olmayan, geri dönülemez, değiştirilemez; tüm hak ve alacaklarını ibra ediyorum, geri dönülmez bir şekilde bu haklarımdan vaz geçiyorum anlamında kullanılmaktadır. Saim İncekaş. (<https://av-saimincekas.com/gayrikabilerucu-ne-anlama-gelir/>). Erişim Tarihi: 14 Kasım 2019.

şirkete verilen para; bir borç, sermaye, sermaye avansı, gelir, kazanç, sermaye artırımında kullanılabilir bir tutar olarak kabul edilmemektedir. Hiçbir suretle ortağın geri alamayacağı ve karşılıksız verdiği bir tutar olarak görülmektedir. Bu nedenle, sermaye tamamlama fonun muhasebeleştirilmesine ilişkin eleştirilerimiz ve önerilerimiz de bu değerlendirmeler ışığında yapılacaktır.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in gerek yayımlanmasından önce gerekse sonrasında, sermaye tamamlama

fonun muhasebeleştirilmesi konusunda farklı uygulamaların olduğu tespit edilmiştir.

Örneğin sermaye tamamlama fonunun **"331 Ortaklara Borçlar"** hesabında¹⁰ izlendiği görülmüş olup, bu tamamen tebliğe ters bir durumdur. Çünkü, Tebliğin 9.maddesinde ortaklarca karşılanan bu fonun borç niteliğinde olmayıp karşılıksız olduğu, geri istenemeyeceği net bir şekilde belirtilmiştir. Bununla birlikte, ortaklarca yapılan nakit ödemelerin açık bir şekilde öz kaynaklar hesap sınıfı içerisinde **sermaye tamamlama fonu hesabında** toplanıp ve takip edileceği de belirtilmiştir.

100 Kasa / 102 Bankalar	XX	
331 Ortaklara Borçlar		XX
-Sermaye Tamamlama Fonu		

Bununla birlikte literatür incelendiğinde sermaye tamamlama fonunun **"529 Diğer Sermaye Yedekleri"**, **"528 Sermaye Tamamlama Fonu"** ve **"549 Özel Fonlar"** hesaplarında veya bu hesapların altında yardımcı hesap bazında da izlendiği görülmektedir¹¹;

100 Kasa / 102 Bankalar	XX	
529 Diğer Sermaye Yedekleri		XX
--Sermaye Tamamlama Fonu		
331 Ortaklara Borçlar	XX	
528 Sermaye Tamamlama Fonu		XX
100 Kasa/ 102 Bankalar/ 331 Ortaklara Borçlar	XX	
549 Özel Fonlar		XX
-Sermaye Tamamlama Fonu		

¹⁰ Emrah YALÇIN. "Sermaye Tamamlama Fonunun Vergisel Değerlendirilmesi". Vergi Raporu. Sayı:237. Haziran 2019. ss.89-98.

¹¹ Cihan ÖZTÜRK. "Zarar Telifi Fonu Uygulaması". (<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/cihanozturk/003/>). Erişim Tarihi: 09 Kasım 2019; Heybet Ber. "Teknik İflas Durumunda Şirketin Alabileceği Kararlar ve Bu Kararların Vergisel Değerlendirilmesi". E-Yaklaşım. Sayı:310. Ekim 2018; Ufuk Kaynar. a.g.e. ss.128-134; Emrah Yalçın. a.g.e. ss.89-98.

Bilindiği üzere, 15.09.2018 tarihinde yayımlanan tebliğde, genel kurulun oybirliği ile sermayenin tamamlamasında ortaklara düşen bu yükümlülüğün sermaye konulması veya borç verilmesi niteliğinde olmayıp karşılıksız olduğu, ayrıca yapılan ödemelerin de gelecekte yapılacak sermaye artırımına mahsuben bir avans olamayacağı açıkça belirtilmiştir. Bununla birlikte, Tebliğin 9.maddesinde bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca ortaklar tarafından yapılan ödemelerin, öz kaynaklar içerisinde “sermaye tamamlama fonu hesabında” toplanacağı ve takip edileceği belirtilmiştir. Ancak, “sermaye tamamlama fonu hesabının” öz kaynaklar içinde hangi hesap grubunun altında ve hangi kodla izleneceği ise tebliğde belirtilmemiştir. Bu nedenle, literatürde yer alan ve yukarıda verilen sermaye tamamlama fonunun muhasebeleştirilmesine ilişkin görüşlerimiz ve önerilerimiz aşağıda sunulmuştur.

1 sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde ve Tekdüzen Muhasebe Planı’nda yer alan öz kaynaklar; işletme sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösteren bir hesap sınıfı olarak tanımlanmış ve “ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, geçmiş yıllar kârları ve geçmiş yıllar zararları ve dönemin net kâr veya zararını” kapsadığı belirtilmiştir.

Bununla birlikte, 1 sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde ve Tekdüzen Muhasebe Planı’nda “**50 Ödenmiş Sermaye**” hesap grubu için; “*şirketlerde taahhüt edilen sermaye ile sermayeden henüz ödenmemiş kısmı gösteren iki hesabı kapsar. Sermaye hesabının alacak kalanı ödenmemiş sermaye hesabının borç kalanı arasındaki fark bilançoda ödenmiş sermaye kalemini oluştur*”; “**52-Sermaye Yedekleri**” hesap grubu için; “*hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme değer artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan*

tutarların izlendiği hesap grubu”; “**54-Kar yedekleri**” hesap grubu için; “*kanun, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da işletmede alıkonulmuş kârlar bu hesap grubunda gösterilir*”; “**57 Geçmiş Yıllar Karları**” hesap grubu için; “*öz kaynakların geçmiş dönem karlarından oluşan kısmını göstermek için açılmış olup tek hesabı içermektedir*”; “**58 Geçmiş Yıllar Zararları**” hesap grubu için; “*öz kaynaklarda geçmiş dönem zararları nedeniyle meydana gelen azalmaları göstermek için açılmış olup tek hesabı içermektedir*”; “**59 Dönem Net Karı(Zararı)**” hesap grubu için; “*işletmenin nihai faaliyet sonucunu gösteren hesapları kapsar*” açıklamalarına yer verilmiştir.

Yukarıda belirtilen açıklamalar incelendiğinde, **sermaye tamamlama fonu hesabının**, geçmiş dönem karlarının ve zararlarının raporlandığı “**57 Geçmiş Yıllar Karları**” ve “**58 Geçmiş Yıllar Zararları**” hesap grubunun altında, yine şirketin nihai faaliyet sonucunu net kar veya zarar olarak gösteren “**59 Dönem Net Karı(Zararı)**” hesap grubunun altında, raporlanması imkânsızdır. Çünkü, yukarıda da belirtildiği üzere sermaye tamamlama bir gelir, kazanç olarak değerlendirilmemektedir.

“**50 Ödenmiş Sermaye**” hesap grubu incelendiğinde ise bu grubun “**500 Sermaye**” ve “**501 Ödenmemiş Sermaye (-)**” hesaplarında oluştuğu; “**500 Sermaye**” hesabı ile ilgili “*işletmeye tahsis edilen veya işletmelerin ana sözleşmelerinde yer alan ve Ticaret Siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarı bu hesapta yer alır. Kayıtlı sermaye sistemine alınan ortaklıklarda çıkarılmış sermaye gösterilir. Kayıtlı sermaye tavanı ayrıca dipnotlarda belirtilir.*”, “**501 Ödenmemiş Sermaye (-)**” hesabı ile ilgili ise “*işletmeye tahsis edilen veya ortaklarca yüklenen sermayenin henüz ödenmemiş kısmıdır.*” açıklamaların yer aldığı görülmektedir. “**500 Sermaye**” hesabının tanımında yer alan “*... ana sözleşmelerinde yer*

*alan ve Ticaret Siciline tescil edilmiş bulunan..” ifadelerinden dolayı(sermayenin tamamlanması kararının tescil ve ilanı gerekli değildir değerlendirilmesi de bulunmaktadır) sermaye tamamlama fonu hesabının, “500 Sermaye” hesabının altında bir yardımcı hesap olarak izlenmesi imkansızdır. Çünkü, ilgili tebliğde sermaye tamamlamanın, sermaye konulması veya borç verilmesi niteliğinde olmayıp karşılıksız olduğu (sermaye hesabında izlenen paylar için pay sahipleri kar payı isteme hakkına sahiptirler), bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca yapılan ödemelerin öz kaynaklar içerisinde sermaye tamamlama fonu hesabında, yani **ayrı bir hesapta** toplanıp ve takip edileceği belirtilmiştir. Ayrıca, sermaye tamamlama fonun şirkete tahsis edilmesi durumunda bunun, ana sözleşmelerde yer verilmesi ve Ticaret Siciline tescil edilmiş olması şartı da bulunmamaktadır.*

“52 Sermaye Yedekleri” hesap grubu incelendiğinde ise bu grubun **“520 Hisse Senedi İhraç Primleri”**, **“521 Hisse Senedi İptal Kârları”**, **“522 M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları”** ve **“523 İştirakler Yeniden Değerleme Artışları”** hesaplarında oluştuğu; **“520 Hisse Senedi İhraç Primleri”**, hesabı ile ilgili *“yeni çıkarılan hisse senetlerinin primli satışından kaynaklanan tutarlar bu hesapta izlenir.”*, **“521 Hisse Senedi İptal Kârları”**, hesabı ile ilgili *“iptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan hisse senetlerinden elde edilen hasılat noksanı kapatıldıktan sonra artan kısmın izlendiği hesaptır.”*, **“522 M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları”** hesabı ile ilgili *“işletmenin aktifine kayıtlı maddi duran varlık kalemlerinin yeniden değerlendirilmesinden oluşan değer artışlarının izlendiği hesaptır.”* ve **“523 İştirakler Yeniden Değerleme Artışları”** hesabı ile ilgili *“işletmenin iştirakleri ile bağlı ortaklıkları bünyesinde yapılan yeniden değerlendirme dolayısıyla oluşan değer artışının sermayeye eklenmesi sonucunda, bu ser-*

mayeden işletmeye isabet eden kısmı gösterir.” açıklamaların yer aldığı görülmektedir.

“52 Sermaye Yedekleri” ile ilgili yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi **sermaye tamamlama fonu hesabının**, bu hesap grubunun altında ayrıca bir hesap olarak açılabilmesi için 1-sermaye hareketleri nedeniyle ortaya çıkması, 2-şirkette bırakılan bir tutar olması gerekmektedir. Ayrıca, bu iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ortada yeni çıkarılan hisse senetlerinin olmaması, iptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan bir ödemenin olmaması, maddi duran varlık kalemlerine, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ilişkin bir yeniden değerlendirme işleminin de bulunmaması, yani ortada bir **sermaye** hareketinin olmaması ve sermaye hareketliliğinden kaynaklanan biri durumun söz konusu olmaması, ortaklar tarafından şirkete yapılan bu ödemenin ek bir ödeme niteliğinde olması nedenleriyle **sermaye tamamlama fonunun**, sermaye yedekleri hesap grubu altında ayrı bir hesap veya mevcut hesapların altında yardımcı bir hesaptan yararlanarak izlenmesinin ve raporlanmasının uygun olmayacağı kanaatindeyiz. Ayrıca, sermaye yedekleri sermayeye eklenebilmekte ve zarar mahsubunda da kullanılabilir iken sermaye tamamlama fonları sermayeye *asla* eklenememekte ve zarar mahsubunda kullanılabileceği konusunda tebliğde herhangi bir açıklama da bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, **“52-Sermaye Yedekleri”** hesap grubunun tanımının *“hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme değer artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarlar ile çeşitli nedenlerle ortaklarca işletmeye tahsis edilmiş fonların izlendiği hesap grubu”*, şeklinde yeniden yapılması ve bu hesap grubu ile ilgili bazı değerlendirmelerin yapılması halinde(örneğin bazılarının sermayeye eklenebileceği gibi) sermaye tamamlama fonunun, boş hesaplardan biri kullanılarak örneğin **“528**

Sermaye Tamamlama Fonu” hesabı veya **“529 Diğer Sermaye Yedekleri”** hesabı altında yardımcı hesaptan yararlanarak izlenmesi ve raporlanması mümkün olabilir.

“54 Kâr Yedekleri” hesap grubu incelendiğinde de bu grubun **“540 Yasal Yedekler”**, **“541 Statü Yedekleri”**, **“542 Olağanüstü Yedekler”**, **“548 Diğer Kâr Yedekleri”** ve **“549 Özel Fonlar”** hesaplarında oluştuğu, **“540 Yasal Yedekler”** hesabı ile ilgili *“kanun hükümleri uyarınca ayrılmış bulunan yedekler bu hesap kaleminde gösterilir.”*, **“541 Statü Yedekleri”** hesabı ile ilgili *“ana sözleşme hükümleri çerçevesinde ayrılan yedekler bu hesap kalemi içinde yer alır.”*, **“542 Olağanüstü Yedekler”** hesabı ile ilgili *“sermaye şirketlerinde Genel Kurul tarafından ayrılmasına karar verilen olağanüstü yedek akçeler ile dağıtım dışı kalan kârlar bu hesapta yer alır.”*, **“548 Diğer Kâr Yedekleri”** hesabı ile ilgili *“özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan kârdan ayrılan diğer yedekler bu hesapta izlenir.”* ve **“549 Özel Fonlar”** hesabı ile ilgili *“işletmede bırakılması ve tasarrufu zorunlu yasal fonlar ile diğer maksatlarla ayrılan fonlar bu hesapta izlenir.”* açıklamaların yer aldığı görülmektedir.

“54 Kar Yedekleri” ile ilgili yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi **sermaye tamamlama fonu hesabının**, bu hesap grubunun altında ayrıca bir hesap olarak açılabilmesi için öncelikle dönem karı ile ilişkilendirilmesi gereklidir. Yani bu fonun, kanun, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından (örneğin genel kurul) alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da şirkette alıkonulmuş bir kâr olması veya karlardan ayrılmış bir tutar olması gerekmektedir. Sermaye tamamlama fonu ise ortaklar genel kurulunun oybirliği ile alınana karar gereği ortaklarca şirkete tahsis edilmesine rağmen, kar ile (hukuk açısından sermayenin tamamlanması; gelir, kazanç olarak da değerlendirilmemekte) yakından ve uzaktan bir

ilgisi yoktur. Genel kurul kararıyla ortaklar tarafından şirkete yapılan karşılıksız ve ek bir ödeme niteliğindedir. Ayrıca yapılan bu ödemeler, sermayeye eklenememekte, kar dağıtımında kullanılamamakta ve gelecekte yapılacak sermaye artırımına mahsuben bir avans olarak da değerlendirilememektedir. Kar yedekleri ise sermayeye eklenebilmekte, kar dağıtımında ve zarar mahsubunda kullanılabilir. Bununla birlikte sermaye tamamlama fonunun, zarar mahsubunda kullanılıp kullanılmayacağı konusunda tebliğde bir açıklama bulunmamaktadır.

“54-Kar yedekleri” hesap grubunun tanımında yer alan *“kanun, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da işletmede alıkonulmuş kârlar bu hesap grubunda gösterilir”* ifadelerinden ve yukarıda yapılan açıklamalardan dolayı **sermaye tamamlama fonunun**, kar yedekleri hesap grubu altında ayrı bir hesapta veya mevcut hesapların altında yardımcı bir hesaptan yararlanarak izlenmesinin ve raporlanmasının uygun olmayacağı kanaatindeyiz.

Bununla birlikte, **“54-Kar Yedekleri”** hesap grubunun **“54-Kar Yedekleri ve Fonlar”** şeklinde yeniden oluşturulması ve tanımının da, *“kanun, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da işletmede alıkonulmuş kârlar ile diğer çeşitli nedenlerle ortaklarca işletmeye tahsis edilmiş fonlar bu hesap grubunda gösterilir”* şeklinde yeniden yapılması ve bu hesap grubu ile ilgili bazı değerlendirmelerin yapılması (örneğin bazılarının sermayeye eklenemeyeceği, kar dağıtımında kullanılmayacağı gibi) halinde **sermaye tamamlama fonunun “54-Kar Yedekleri”** hesap grubu altında boş hesaplardan biri kullanılarak (örneğin, **“546, 547 Sermaye Tamamlama Fonu”**) izlenmesi ve raporlanması mümkün olabilir.

Ayrıca, **“54-Kar Yedekleri”** hesap grubunun **“54-Kar Yedekleri ve Fonlar”** şeklinde yeniden

oluşturulması ve tanımının da yukarıda belirtildiği şekilde yeniden yapılması, **“549 Özel Fonlar”** hesabı ile ilgili tanımlamanın “işletmede bırakılması ve tasarrufu zorunlu yasal fonlar ile diğer maksatlarla **yetkili kurullarca işletmeye tahsis edilmiş fonlar** bu hesapta izlenir.” şeklinde yeniden yapılması halinde de **sermaye tamamlama fonunun, “549 Özel Fonlar”** hesabının altında yardımcı bir hesaptan yararlanarak izlenmesi ve raporlanması mümkün olabilir.

Bununla birlikte Tebliğin 9.maddesinde “Bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca yapılan ödemeler öz kaynaklar içerisinde sermaye tamamlama fonu hesabında toplanır ve takip edilir.” ifadesinin muhasebeleştirilme işlemlerinde dikkate alınması önem arz etmektedir. Çünkü, bu ifadede sermayenin tamamlanması için ortaklarca karşılanan kısmının öz kaynaklarda **ayrı bir hesapta** izlenmesi ve raporlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, TÜRMÖB’un bu konuda yapmış olduğu değerlendirme de aynı yöndedir.

TÜRMÖB’un yapmış olduğu bu değerlendirme ise “... 2018 yılında yayımlanan Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve’de (Kavramsal Çerçeve) yükümlülük, işletmenin geçmişteki olayların bir sonucu olarak bir ekonomik kaynağı devretme konusundaki mevcut mükellefiyeti olarak tanımlanmıştır. Ayrıca Kavramsal Çerçeve’de gelir, öz kaynak üzerindeki talep hakkı sahiplerinin yaptığı katkılar haricinde, öz kaynakta artışlara yol açan varlıklardaki artışlar veya yükümlülüklerdeki azalışlar şeklinde ifade edilmiştir. Bu itibarla; işletmenin ortakları tarafından yapılan katkılarının gelir yaratmayacağı ve yükümlülük doğurmayacağı değerlendirmesi Kavramsal Çerçeve’ye göre de yapılabilmektedir. Tüm bu bil-

giler çerçevesinde, sermayenin tamamlanması amacıyla ortaklar tarafından yapılan ödemenin, Tebliğ’de belirtildiği gibi, gerek TFRS gerekse BOBİ FRS açısından doğrudan öz kaynak kalemi olarak nitelendirilebileceği ve niteliği itibarıyla sermaye kaleminden farklılık gösterdiğinden, finansal durum tablosunda **ayrı bir kalem olarak sunulmasında herhangi bir sakınca bulunmadığı değerlendirilmektedir.**¹² şeklindedir.

Gerek Tebliğin 9.maddesi gerekse TÜRMÖB’un değerlendirmesine göre sermaye tamamlama fonunun, finansal durum tablosunda yani bilançoda **ayrı bir kalem olarak** sunulabilmesi için yardımcı bir hesapta değil ana bir hesapta gösterilmesi gerekmektedir. Çünkü, bilançolar ayrıntılı ve özet bilanço tipi şeklinde hazırlanıp sunulmakta ve bu bilanço tiplerinde de yardımcı hesaplar yer almamaktadır. Bu nedenle öz kaynaklar hesap sınıfı içinde yer alan ve kullanılmayan bir hesap grubunun açılması ve bu hesap grubunun altında direkt olarak **“Sermaye Tamamlama Fonu”** hesabının açılması gerekmektedir. Öz kaynaklar hesap sınıfında kullanılmayan hesap grubu kodları ise **“51, 53, 55, 56”** dir.

Tüm bu nedenlerden dolayı, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanıp paydaşların görüşüne sunulan ve Finansal Raporlama Standartlarına uygun hazırlanan yeni hesap planı taslağına son şeklinin verilmesi ve yayımlanması önem arz etmektedir. Çünkü, yeni hesap planı taslağına göre sermaye tamamlama fonunun hangi hesap grubunda ve hesapta izleneceği ve raporlanacağı net bir şekilde belirtilmiştir.

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanıp paydaşların görüşüne sunulan hesap planı taslağında

¹² TÜRMÖB. (13.12.2018). Sermayenin Tamamlanması Amacıyla Şirkete Yapılan Ödemenin TMS Kapsamında Finansal Tablolarda Sunumuna İlişkin Açıklama. ([https:// www.denetimnet.net/ UserFiles/ Sermayenin_Tamamlanmas_Duyuru.pdf](https://www.denetimnet.net/UserFiles/Sermayenin_Tamamlanmas_Duyuru.pdf)). Erişim tarihi: 08 Kasım 2019.

“sermaye tamamlama fonu” yeni açılan **“51 Sermaye Katkıları”** hesap gurubunun altında **“511 Sermaye Tamamlama Fonu”** hesabında izlenmektedir. **“51 Sermaye Katkıları”** hesap grubu; “işletmeye yapılan sermaye niteliğindeki ilave katkıların izlenmesinde kullanılan hesaplardan oluşur.”, **“511 Sermaye Tamamlama Fonu”** hesabı da; “sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması sonucu sermayenin tamamlanması yoluna gidilerek bilanço açıklarının kapatılması için ortakların tamamı veya bazı ortaklar tarafından yapılan ödemelerin izlenmesinde kullanılır.”¹³ şeklinde tanımlanmaktadır. Hazırlanan bu hesap planı taslağın kabul edilmesi, yayımlanması ve uygulamaya konulması halinde ise sermaye tamamlama işlemlerine ilişkin muhasebeleştirilme sorunları tamamen ortadan kalkacaktır. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Finansal Raporlama standartlarına uygun hazırlanan hesap planı taslağına göre sermaye tamamlama fonunun yeni açılan **“51 Sermaye Katkıları”** hesap gurubunun altında **“511 Sermaye Tamamlama Fonu”** hesabında ayrıca izlenmesi ve raporlanması tarafımızca da uygun görülmektedir.

Bununla birlikte, sermaye tamamlama fonunun, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanan hesap planı taslağında öngörüldüğü şekilde izlenmesi uygun görülmediği takdirde, bu tutarın diğer bir öz kaynaklar hesap grubu altında da izlenmesi mümkün olabilir. Tekdüzen Hesap Planı ince-

lendiğinde; **Dönen Varlıklar** hesap sınıfına ait **“19 Diğer Dönen Varlıklar”**, **Duran Varlıklar** hesap sınıfına ait **“29 Diğer Duran Varlıklar”**, **Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar** hesap sınıfına ait **“39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar”**, **Uzun vadeli Yabancı Kaynaklar** hesap sınıfına ait **“49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar”** hesap gruplarının olduğu, fakat, Öz Kaynaklar hesap sınıfına ait ise **“Diğer Öz Kaynaklar”** şeklinde bir hesap grubunun olmadığı görülmektedir. Bu nedenle Öz Kaynaklar hesap sınıfının altında yer alan ve kullanılmayan diğer bir hesap grubun açılması ve sermaye tamamlama fonunun bu grup altında ayrı bir hesap olarak açılması da uygun ve basit olabilir. Bu hesap grubu **“56 Diğer Öz Kaynaklar”**, hesap ise **“561 Sermaye Tamamlama Fonu”** şeklinde açılabilir. **“56 Diğer Öz Kaynaklar”**, hesap gurubunun tanımı “ödenmiş sermaye, sermaye ve kar yedeklerinde izlenemeyen çeşitli nedenlerle işletmeye tahsis edilmiş fonlar bu hesap grubunda izlenir”, **“561 Sermaye Tamamlama Fonu”** hesabının tanımı da “çeşitli nedenlerle ortaklarca işletmeye tahsis edilmiş fonlar” şeklinde yapılabilir. Sermaye tamamlama fonunun bu şekilde muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ise hem Tebliğin 9.maddesine hem de TÜRMOB’un yapmış olduğu değerlendirmeye de uygun olabilecektir.

TTK’nın 376. maddesi ve ilgili Tebliğin 9.maddesine yer alan düzenlemelere ilişkin bir örnek aşağıda verilmiştir.

ABC A.Ş.’nin 01.01.2020 bilançosunda öz kaynakları aşağıdaki gibi görülmektedir

¹³ Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı. (<https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/2531/Finansal-Raporlama-Standartlar%C4%B1na-Uygun-Hesap-Plan%C4%B1-Taslag%CC%86%C4%B1>), Erişim Tarihi:20 Kasım 2019.

ÖZ KAYNAKLAR	TL
50 Ödenmiş Sermaye <i>500 Sermaye</i>	100.000 <i>100.000</i>
54 Kar Yedekleri <i>540 Yasal(Kanuni) Yedekler</i>	50.000 <i>50.000</i>
58 Geçmiş Yıllar Zararları(-) <i>580 Geçmiş Yıllar Zararları</i>	-90.000 <i>90.000</i>
59 Dönem Net Karı (Zararı)(-) <i>591 Dönem Net Zararı</i>	-40.000 <i>40.000</i>
Öz Kaynaklar Toplamı	20.000

ABC A.Ş.'nin sermaye ve kanuni yedek akçe-leri toplamı; (Sermaye + Yasal Yedekler) 100.000 + 50.000 = 150.000 TL'dir. Şirketin sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının 2/3 ise 100.000 TL (150.000 x 2/3), yarısı ise 75.000 TL'dir (150.000 + 0.50). Bu nedenle şirket yönetim kurulu genel kurulu hemen toplantıya çağırmıştır. Genel kurul toplanmış ve Tebliğin 7.maddesine göre sermayenin yitirilen kısmının ortaklarca tamamlanmasına oy birliği ile karar verilmiştir

Gerek TTK'nın 376.maddesinde gerekse yayımlanan tebliğde sermayenin %50'si korunma-

ya çalışılmaktadır. ABC A.Ş.'ye ait sermayenin %50'si ise 50.000 TL'dir (100.000 TL x 0.50). Ayrıca, tebliğe göre *kanuni yedek akçelerin* yitirilen kısımlarının tamamlanmasına (yani 25.000 TL'lik kısım) gerek bulunmamaktadır. Bu nedenle ortaklarca ödenecek sermaye tamamlama fon tutarı ise 30 TL olacaktır. Bu tutar öz kaynak kalemi içinde toplanıp izlenecektir. Ortaklarca sermaye tamamlama ile ilgili ödeme yapıldığında şirket tarafından muhasebeleştirilme işlemi şu şekilde yapılabilir;

100 Kasa/ 102 Bankalar	30.000	
511 Sermaye Tamamlama Fonu ¹⁴		30.000
veya		
561 Sermaye Tamamlama Fon ¹⁵		
<i>Yitirilen sermayenin ortaklarca karşılanan tutarın kaydı</i>		

Sermaye tamamlama fonunun öz kaynaklarda raporlanma şekli ise aşağıdaki şekillerde yapılabilir;

¹⁴ Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Finansal Raporlama Standartlarına uygun hazırlanan yeni hesap planı taslağında önerilen bir hesaptır. Tarafımızca da kabul görmektedir.

¹⁵ "511 Sermaye Tamamlama Fonu" hesabının kabul edilmemesi durumunda tarafımızca önerilen diğer bir hesaptır. Uygulamada "549 Özel Fonlar, 528 Sermaye Tamamlama Fonu, 529 Diğer Sermaye Yedekleri" hesaplarının da kullanıldığı görülmüştür.

	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu Tarafından Hazırlanan Hesap Planı Taslağına Göre (1.Önerimiz)	Taslağın Kabul Edilmemesi Halinde (2.Önerimiz)
ÖZ KAYNAKLAR	TL	TL
50 ÖDENMİŞ SERMAYE 500 Sermaye	100.000 100.000	100.000 100.000
51 SERMAYE KATKILARI 511 Sermaye Tamamlama Fonu	30.000	
54 KAR YEDEKLERİ 540 Yasal(Kanuni) Yedekler	50.000 50.000	50.000 50.000
56 DİĞER ÖZ KAYNAKLAR ¹⁶ 561 Sermaye Tamamlama Fonu		30.000
58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI(-) 580 Geçmiş Yıllar Zararları	-90.000 90.000	-90.000 90.000
59 DÖNEM NET KARI (ZARARI)(-) 591 Dönem Net Zararı	-40.000 40.000	-40.000 40.000
Öz Kaynaklar Toplamı	50.000	50.000

SONUÇ

15.09.2018 tarihinde "6102 Sayılı TTK'nun 376.Maddesinin Uygulamasına İlişkin Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ" yayımlanmadan önce ortaklarca tamamlanan sermayenin gerek vergilendirilmesinde gerekse muhasebeleştirilmesinde uygulamada bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Tebliğin yayımlanması ile sermaye tamamlama fonunun nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğine ilişkin sorun ise **önemli ölçüde** ortadan kalmıştır. Çünkü Tebliğin 9.maddesinde bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca ortaklar tarafından yapılan ödemelerin, öz kaynaklar içerisinde ayrı bir hesapta yani, "sermaye tamamlama fonu hesabında" toplanacağı ve takip edileceği belirtilmiştir. Ancak, sermaye tamamlama fonu hesabının öz kaynaklar içinde hangi hesap grubunun altında ve hangi

kodla izleneceği ise tebliğde belirtilmemiştir.

Sermaye tamamlama fonunun ise sermaye ve kar yedekleri hesap gruplarının tanımında bazı değişiklikler yapılmadan bu hesap grupları altında izlenmesinin ve raporlanmasının (uygulamalarda olduğu gibi) doğru olmayacağını düşünmekteyiz. Bu nedenle, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Finansal Raporlama Standartlarına uygun bir şekilde hazırlanan yeni hesap planı taslağındaki gibi sermaye tamamlama fonunun, "**51 Sermaye Katkıları**" hesap gurubunun altında "**511 Sermaye Tamamlama Fonu**" hesabında izlenmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Bununla birlikte, yeni hesap planı taslağındaki bu önerinin kabul edilmemesi halinde ise sermaye tamamlama fonunun **56 Diğer Öz Kaynaklar** hesap grubu ve bu hesap grubu altında açılabilir-

¹⁶ Tarafımızca önerilen diğer bir hesap grubudur. Çalışmanın önceki bölümlerinde nedenleri hakkında da ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

cek **561 Sermaye Tamamlama Fonu** hesabında da izlenmesinin ve raporlanmasının mümkün olabileceğini düşünüyoruz.

Bununla birlikte, sermaye tamamlama fonunun sermaye yedekleri, kar yedekleri, sermaye katkıları ve diğer öz kaynaklar hesap grubu altında izlenmesi ve raporlanması öz kaynak toplamını değiştirmemektedir. Fakat, yapılacak finansal analizde bazı yorumlama hatalarına neden olabilir. Örneğin, sermaye tamamlama fonunun sermaye katkıları veya diğer öz kaynaklarda raporlanması gerekirken kar yedekleri altında raporlanması durumunda iç kaynaklar oranı (oto finansman oranı) gerçeğinden daha yüksek çıkacaktır. Bu da şirketlerin kendi faaliyetleri ile ilgili olduğundan daha fazla kaynak yarattığına ilişkin yorum hatalarına neden olabilecektir. Ayrıca, sermaye tamamlama fonunun Tebliğin öngördüğü şekilde öz kaynaklar içinde raporlanması şirketlere de bazı avantajlar sağlayabilecektir. Örneğin, sermaye tamamlama fonunun öz kaynaklar içinde raporlanması öz kaynakların artmasına neden olacak ve bu da şirketlerin teknik iflastan kurtulmasına katkı sağlanabilecektir. Ayrıca, ileriki yıllarda ilişkili şirketlerden borçlanma yapacak şirketler için de, örtülü sermaye sınırı artmış olacaktır. Bununla birlikte, öz kaynakların toplam kaynaklar içinde ağırlığı artacak ve bu durum şirketlerin özellikle daha kolay uzun vadeli kredi bulmalarını sağlayabilecektir.

Son olarak, mali idarenin sermaye tamamlama fonunun, tebliğden önce KDV'ye tabi olduğu ve vergilendirilecek kazançta eklenmesi gerektiğine ilişkin (özelgelere ve danıştay kararlarına) bazı görüşlerine de katılmadığımızı belirtmek istiyoruz. Çünkü, ortaklarca bilanço açıklarının kapatılması için yapılan bu ödemeler herhangi bir mal veya hizmet alışı, satışı ile ilgili olmayıp karşılıksızdır. Bu nedenle, sermaye tamamlama fonunun kazançta dahil edilip vergilendirilmesinin ve üzerinden de KDV hesaplanmasının doğru olmadığını düşünüyoruz. Fakat, yayımlanan TTK Tebliği sonrasında mali idare de, bu konu-

da henüz bir görüş belirtmemiştir. Bu nedenle, mali idarenin gerek vergi kanunlarında gerekse Türkiye Muhasebe Standartlarında yer alan gelir, hasılat, kazanç gibi kavramların tanımını yeniden gözden geçirerek bu konudaki görüşünü belirtmesinde fayda bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKER, H. "Sermaye Tamamlama Fonu Uygulamaları Karşılaşılan Mali ve Hukuki Sorunlar". (<https://www.bursa-smmmo.org.tr/haberler/5380/>). Erişim Tarihi:10 Kasım 2019.
- BER, H. "Teknik İflas Durumunda Şirketin Alabileceği Kararlar ve Bu Kararların Vergisel Değerlendirilmesi". E-Yaklaşım. Sayı:310. Ekim 2018.
- COŞGUN, O. "Teknik İflasla İlgili Yeni TTK Tebliğinin "Zarar Telafi Fonu" Eleştirilerine Etkisi". Vergi Dünyası. Sayı:447. Kasım 2018. ss.123-128.
- DİKMEN, M. B. "Sermaye Artırım Avansı ve Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı". Vergi Dünyası. Sayı:380. Nisan 2013. ss.69-73.
- ERDAĞ, N. "Şirketlerde Sermaye Avans Bedelinin Hukuki Boyutu". (<https://www.nevzaterdag.com/sirketlerde-sermaye-avans-bedelinin-hukuki-boyutu/>). Erişim tarihi: 08 Kasım 2019.
- İNCEKAŞ, S. (<https://av-saimincekas.com/gayrikabili-rucu-ne-anlama-gelir/>). Erişim tarihi: 14 Kasım 2019.
- KAYAR, G. ve ÇAĞLAR, G. "Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Sermaye Artırım Avanslarının Örtülü Kazanç Kapsamında Değerlendirilmesi". Vergi Dünyası. Sayı:408. Ağustos 2015. ss.49-54.
- KAYNAR, U. "Sermaye Tamamlama Fonu ve Şirketlerin Söz Konusu Fon Uygulamalarına Getirilen Vergisel Eleştiriler". Vergi Dünyası. Sayı:397, Eylül 2014. ss.128-134.

- OKYAY, M. “Sermaye Avansları Kavramının Vergi Kanunları ve Diğer Kanunlar Karşısındaki Durumu”. Vergi Dünyası. Sayı:424. Aralık 2016, ss.96-103.
- ÖZTÜRK, C. “Zarar Telafi Fonu Uygulaması”. (<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/cihanozturk/003/>). Erişim tarihi: 09 Kasım 2019.
- Resmi Gazete (15.09.2018). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 376.Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ. Sayı: 30536.
- Sermaye Piyasası Kanunu.
- TÜRMOB. (13.12.2018). Sermayenin Tamamlanması Amacıyla Şirkete Yapılan Ödemenin TMS Kapsamında Finansal Tablolarda Sunumuna İlişkin Açıklama. (https://www.denetimnet.net/UserFiles/Sermayenin_Tamamlanmas__Duyuru.pdf). Erişim tarihi: 08 Kasım 2019.
- Türk Ticaret Kanunu.
- Vergi Usul Kanunu.
- YALÇIN, E. “Sermaye Tamamlama Fonunun Vergisel Değerlendirilmesi”. Vergi Raporu. Sayı:237. Haziran 2019. ss.89-98.
- (<https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/2531/Finansal-Raporlama-Standartlar%C4%B1na-Uygun-Hesap-Plan%C4%B1-Taslag%CC%86%-C4%B1>). Erişim tarihi:20 Kasım 2019.